

УДК 378.09 (477)+(292.91/.93)
ББК 74.58 (4Ук)+(82)

Л.В. Мовчан
м. Умань, Україна

ВИЩІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В УКРАЇНІ ТА АВСТРАЛІЇ

Постановка проблеми. Протягом останніх 15-20 років професійна освіта та професійна підготовка стали одним із найбільш розвинутих секторів економіки західних країн. Динамічний процес суспільного розвитку тісно пов'язаний із швидкими змінами кількісних параметрів національних систем освіти, зокрема, масовим поширенням обов'язкової середньої, а також вищої освіти, виникненням нових концептуальних підходів до організації, змісту та методів навчання, а також розробок безперервної освіти. Однією з головних цілей безперервної освіти є розширення та диверсифікація освітніх послуг, які доповнюють базову чи вищу освіту. Досвід країн з розвинутою ринковою економікою свідчить про пряму залежність темпів удосконалення та розвитку виробництва, його конкурентоспроможності на світовому ринку від рівня професійної підготовки кадрів.

Аналіз попередніх досліджень. Серед українських дослідників, які безпосередньо займалися вивченням професійної освіти за кордоном, слід назвати Г. Воронку, Т. Десятова, А. Каплуна, М. Лещенко, Л. Пуховську, С. Романову, Л. Сакун, Н. Абашкіною, Н. Бідюк, Т. Вакуленко, Т. Кошмановою, С. Качором, А. Кроплі, З. Мальковою, О. Новиковим, І. Руснаком, А. Сбруєвою та інших вчених.

У сучасних умовах набуло актуальності вивчення впливу глобалізаційних процесів на розвиток освіти, що знайшло відображення в працях Л. Гур'євої, В. Кременя, М. Згуровського, Н. Ничкало, С. Сисоевої. Важливими аспектами зарубіжних освітніх реформ кінця XX- початку XXI ст., що розглядалися у вітчизняних і зарубіжних порівняльно-педагогічних дослідженнях, стали питання стандартизації змісту освіти (В. Беспалько, Р. Дейв, Б. Мельниченко).

Метою даної статті є провести порівняльний аналіз вищої освіти в Україні та Австралії, а саме в мережі вищих навчальних закладів, які готують фахівців певної галузі.

Виклад основного матеріалу. Вища школа України має багатовікову історію, національні традиції, високий авторитет педагогів і вчених у світі. Маючи розвинену навчально-наукову, виробничу та соціальну інфраструктуру, вища школа України готова надати можливість кожному громадянину України або іншої держави засвоїти найрізноманітніші програми вищої професійної освіти, пройти курс перепідготовки або підвищення кваліфікації, навчатися в аспірантурі, взяти участь у фундаментальних чи прикладних дослідженнях.

Щорічно майже 200 тисяч громадян нашої країни, а також інших країн стають студентами вищих навчальних закладів України.

У системі підготовки кадрів з вищою освітою існує гнучка ступенева структура освітньо-кваліфікаційних рівнів, яка узгоджується зі структурами освіти більшості країн світу, визнана ЮНЕСКО, ООН та багатьма іншими міжнародними організаціями.

З 1992 р. вся система підготовки фахівців після здобуття середньої освіти розглядається як «вища освіта». Відповідно до закону України «Про освіту», вища освіта України має декілька категорій вищих закладів освіти, які відповідають чотирьом рівням акредитації:

- перший рівень - професійно-технічні училища;
- другий рівень - технікуми і коледжі;
- третій-четвертий рівень - університети, академії, інститути.

Рівні акредитації закладів освіти гарантують відповідні рівні кваліфікації фахівців, які здобувають вищу освіту або проходять перепідготовку за певним професійним напрямом або спеціальністю.

Мережа вищих навчальних закладів включає 971 навчальний заклад усіх рівнів акредитації та форм власності, де здійснюється підготовка з 281 спеціальності. Кількість вищих навчальних закладів III – IV рівня акредитації зросла порівняно з 1991 роком і становить 223 заклади; 92 акредитованих вищих навчальних заклади недержавної власності. Загалом мережа закладів освіти 3-4 рівня акредитації забезпечує можливість здобуття вищої освіти майже 40% випускників загальноосвітніх навчальних закладів. Вищі заклади освіти мають потужний науково-педагогічний потенціал. У державному секторі цих закладів працюють близько 80 тисяч осіб, у тому числі 4,5 тисяч докторів наук і 33 тисячі кандидатів наук. Із загальної кількості викладачів понад 5 тисяч мають академічне звання професора і більш ніж 36 тисяч - доцента [8].

Система вищої освіти в Україні формується як одна з найголовніших цінностей державності, суспільної свідомості та національної безпеки.

Нині, як у всьому світі, в Україні стандарти професійної освіти знаходяться на стадії оновлення, розробки, перегляду, апробації. Прийнято низку державних документів («Закон про Освіту» 1996р., «Національна програма Освіти (Україна XXI століття)» 1992р., «Національна доктрина розвитку Освіти України у XXI столітті» 2001року), спрямованих на реформування вищої освіти, наближених до світових стандартів. Вища освіта ґрунтується на принципах демократизації, гуманізації, етнізації, диференціації, індивідуалізації [1].

Австралія нині займає одне з перших місць у галузі інтернаціоналізації вищої освіти та перше місце по темпам розвитку транснаціонального навчання; австралійська система вищої освіти знаходиться в процесі модернізації, обумовленої як необхідністю підвищення ефективності власного управління, так і сучасними викликами інтернаціоналізації освіти; особливий інтерес викликає австралійський підхід до забезпечення якості вищої освіти в умовах інтернаціоналізації та розширення горизонту можливостей споживачів освітніх послуг.

Система вищої освіти в Австралії робить найбільший внесок у майбутнє країни і відіграє суттєву роль у інтелектуальному, економічному та соціальному розвитку країни. Сектор вищої освіти не тільки навчає майбутніх фахівців і забезпечує їх роботою, а й успішно розвиває економіку країни, сприяє культурним і торгівельним зв'язкам між країнами. Він відіграє основну роль у розвитку знань та інновацій, що створюють економічно здорову основу для держави. Ось чому держава приділяє велику увагу вищій освіті та виділяє великі кошти на її розвиток. У 2003 році був виданий Закон про Підтримку вищої освіти, де основними завданнями були:

- фінансова підтримка системи вищої освіти;
- фінансова підтримка провідних цілей університетів;
- поглиблення базових знань шляхом фінансування дослідницьких можливостей

Австралії для розвитку національної економіки, міжнародної конкурентоспроможності;

- фінансова підтримка студентів, які хочуть здобути вищу освіту.

Не дивно, що університети Австралії займають провідні позиції в Тихоокеанському регіоні, їхні дипломи визнаються в усьому світі. В університетах країни навчається більше 680 тис. студентів. Перелік тільки бакалаврських програм включає більше 2000 позицій.

Система вищої освіти в Австралії складається з університетського сектора і сектора професійної освіти. Загалом у Австралії 39 університетів, включаючи два приватних - університет Бонда та Нотр Дам. Серед державних університетів 5 належать до вузів змішаного типу (вища освіта, професійна освіта та довузівська підготовка). Приватні вузи –

це в основному теологічні коледжі та коледжі, що спеціалізуються у визначених професійних галузях і у сфері мистецтва.

Австралійські вищі навчальні заклади відрізняються між собою розмірами. Наприклад, найбільший університет включає близько 40000 студентів, а найменший університет – 2000 студентів. Найбільші університети зазвичай розташовуються у великих містах і включають велику кількість коледжів. Більшість вищих навчальних закладів створюються на базі факультетів або шкіл і можуть мати також велику кількість професійних дослідницьких центрів або інститутів.

Університети – багатогалузеві (багатопредметні) заклади, водночас як не університетські вищі навчальні заклади мають тенденцію пропонувати вузьку спеціалізацію, в деяких випадках вони пропонують одну або дві спеціальності.

Університети – самоуправляючі і відповідають за власну структуру менеджменту (управління), бюджет, розміщення ресурсів, професорсько-викладацький штат, набір студентів, акредитацію кваліфікацій, забезпечення якості навчання та навчальний розвиток.

В Австралії налічують близько 150 неуніверситетських вищих навчальних закладів, які підпорядковуються державній або територіальній владі і надають такі ж курси вищої освіти, як і університети.

Якість австралійської системи вищої освіти ґрунтується на чіткій взаємодії Австралійського уряду, уряду штату і території з сектором вищої освіти. Ця взаємодія була відображена в державному протоколі та в затвердженому наказі про вищу освіту, де визначені чіткі критерії і стандарти стосовно:

- визнання нових університетів і захисту назви «університет»;
- роботи закордонних вищих навчальних закладів у Австралії;
- акредитації курсів вищої освіти, що пропонують неакредитовані навчальні заклади;
- планів програмного забезпечення вищих навчальних закладів, включаючи інші організації;
- затвердження курсів для іноземних студентів.

Державний протокол вперше був затверджений урядом Австралії, урядами штату та території в 2000 році, змінений і перезатверджений у 2007 році [7].

Основна характеристика державного сектора вищої освіти – слабка внутрішня диференційність. Університетська історія Австралії нараховує півтора століття, різниця між поколіннями вузів незначна, а тому практично не існує тривалих конфліктів між «старими» та «новими» університетами, яка є характерною для університетів із континентальною та атлантичною моделями. Однак, зміна пріоритетів і стратегій, яка стимулюється процесами інтернаціоналізації, є значною для слабодиференційованих національних систем освіти – наявною стає відмінність між локально і глобально орієнтованими вузами.

Умовно можна виділити три групи поколінь австралійських університетів:

I. До першого покоління належать вузи засновані в середині 19 ст. Основні їхні риси – це «академізм» і чітко виражена орієнтація на проведення фундаментальних досліджень. Зразком у такій формуючій системі виступає класичний англійський університет, подібно до якого створюються перші австралійські університети.

Представником у цьому відношенні вважають найстаріший університет Австралії – Університет Сіднея, створений у 1851р. Серед його випускників – два нобелівських лауреата, президент Всесвітнього банку, чотири прем'єр-міністри. У Сіднейському університеті 92 відділення, 35 тис. студентів, із них 3 тис. іноземців. Цей університет відомий такими факультетами, як право, медицина, сільське господарство, економіка, архітектура та інженерна справа. Нині в університеті Сіднея діє близько 100 науково-дослідних центрів.

До цієї групи належать також університети: Мельбурський (1853р.), Аделаїдський (1874р.), Тасманійський (1890р.) в Хобарті, Квінслендський (1990р.) в Брісбені та Західно-Австралійський (1911) в Перті. Всі вони підкреслюють орієнтацію на фундаментальні дослідження як базовий пріоритет розвитку.

Так, Західно-Австралійський університет відомий дослідженнями в сфері права, університет Квінсленда – в сфері природничих наук, університет Мельбурна вирізняється своєю школою медицини (двоє його випускників одержали Нобелівську премію в цій сфері).

II. Друге покоління університетів виникає у післявоєнний період. На відміну від перших університетів, головний акцент робиться на підготовку кваліфікованих кадрів (що зумовлено соціальним замовленням – в післявоєнному австралійському суспільстві зростає потреба фахівців із вищою освітою). Це Австралійський університет у Канберрі (1946р.), університет Нового Південного Уельса в Сідней (1942р.), університет Монаш (1961р.), університет Ла Троб (1967р.) у Мельбурні, а також ряд інших університетів.

III. Третє покоління австралійських навчальних закладів включає в себе 18 університетів, які були створені в останні роки. Так як і в європейських країнах, деякі «нові університети» були реорганізовані з учительських коледжів і технічних інститутів. Сіднейський Технологічний Університет – провідний університет третього покоління. Створений у 1988р., нині він включає 9 факультетів, на яких відбувається підготовка за трьома спеціальностями. Більше половини студентів прибули з-за кордону. Протягом 2002-2004 рр. кількість іноземних студентів університету збільшилася з 296 до 4 675.

Окрім університетів право присвоєння ступеню бакалавра мають 75 із 287 коледжів системи TAFE. Ця система охоплює весь державний сектор професійної освіти та підготовки. Існують також приватні навчальні заклади подібного профілю, але TAFE – найбільша освітня організація в країні, яка надає освіту після закінчення школи. Щорічно більше 1млн. студентів вступають у інститути TAFE, серед них 40 тис. студентів з-за кордону. Програми TAFE розробляються в співробітництві з промисловими та суспільними колами. Випускники TAFE можуть вступити до університету із заліком одного або двох років навчання. Такий шлях здобуття вищої освіти стає більш поширеним серед студентів, які крім ступеня бакалавра хотіли б здобути кваліфікацію в практичній галузі, або, пройшовши практичне навчання, хотіли б перейти до програми вищого рівня. Одержання ступеня бакалавра в системі професійної освіти, як правило, вимагає навчання протягом щонайменше одного року в коледжі TAFE та двох років у певному університеті.

Найбільший вибір державних і приватних навчальних закладів пропонують Сідней і Мельбурн, двоє найбільших міст країни. В одному тільки Сідней і його передмістях розташовано 6 університетів. Що стосується спеціальностей, то, наприклад, тільки один Університет Нового Південного Уельсу (UNSW) пропонує більше 75 різних програм у галузі дизайну. Навчання для здобуття ступеня бакалавра в Австралії займає три (ординарні ступені) або чотири (почесні ступені) роки. Деякі галузі, такі як медицина, стоматологія, інженерні науки передбачають більш тривалий (від 4 до 6 років) термін навчання.

Останнім часом більшу популярність здобули «подвійні ступені» - наприклад, в галузі бізнесу та права, інформаційних технологій і менеджменту. Згідно з цими програмами потрібно навчатися довше, протягом 5 - 6 років. Магістерський ступінь можна здобути за 1-2 роки. Ступінь доктора наук (Ph) - найвища академічна кваліфікація надається після поглибленого вивчення теоретичного курсу й виконання науково-дослідної роботи. Все разом, включаючи дослідження, займає три роки.

Багато австралійських університетів (особливо «нові», що одержали свій статус нещодавно) досить помітно відрізняються від розповсюдженої в Європі «класичної» моделі. Деякі з них мають право присвоювати тільки ступінь бакалавра та мають у своєму розпорядженні невелику кількість факультетів, на яких готують фахівців тільки найактуальніших напрямків - бізнесу, бухгалтерського обліку, інформаційних технологій,

права, інженерних наук. Більшість університетів мають декілька кампусів, а всього студентських кампусів у Австралії більше 150.

Особливість австралійської системи вищої освіти - розвинутий сектор дистанційних програм: 10 з кожних 100 австралійських студентів одержують знання, не залишаючи дім. Перший ступінь студентів, що закінчив курс дистанційно, була видана Квінслендським університетом ще в 1911 році, а нині програми цього типу пропонують більше 30 університетів країни, включаючи найпрестижніші.

Для іноземних абітурієнтів діють підготовчі відділення (Foundation). Вони розраховані в середньому на 24 тижні навчання (хоча є й більш короткі варіанти, так звані Fast-Track) і поєднують інтенсивні заняття англійською з вивченням кількох профільюючих предметів. Успішне закінчення програми Foundation гарантує місце на першому курсі.

Прийом на Foundation здійснюється двічі на рік – на початку й у середині року. Для вступу потрібна наявність атестату про середню освіту та добре знання англійської (на рівні 5,5 балів за IELTS й 500 балів за TOEFL). Для вступу в австралійський університет необхідно закінчити 1-2 курси українського ВНЗ, скласти іспит з англійської мови (IELTS - з результатом від 5,6 балів, TOEFL - від 550 балів) і надати академічну довідку про прослухані курси та одержані оцінки.

Отже, виходячи з вищесказаного, ми можемо зробити висновок, що система вищої освіти України перебуває у періоді реформування. Державна національна програма «Освіта» Україна XXI століття визначає такі стратегічні завдання реформ вищої освіти:

- перехід до гнучкої, динамічної ступеневої системи підготовки фахівців, яка дасть змогу задовольнити потреби і можливості особистості у здобутті певного освітнього кваліфікаційно рівня за бажаним напрямом відповідно до її здібностей;
- формування мережі вищих навчальних закладів, яка за освітніми та кваліфікаційними рівнями, типами навчальних закладів, формами і термінами навчання, джерелами фінансування задовольняла б інтереси особи та потреби кожного регіону і держави в цілому;
- підвищення освітнього і культурного рівня суспільства;
- піднесення вищої освіти України на рівень досягнень розвинутих країн світу та її інтеграція у міжнародне науково-освітнє співтовариство [1].

Література:

1. Вітвіцька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с. – С. 250-251
2. Джуринський А.Н. Сравнительная педагогика. Учеб. пособие для студентов средних и высших учебных заведений. – М.: Изд. центр «Академия», 1998.
3. Левківський К.М. Вища школа України на порозі радикальних змін. Проблеми освіти : Науково-метод. зб. – №10. – Київ, 1997.
4. Чудинова А. Учиться по-австралійски // Комерсант Baltic. – Рига, 2003. – №24. – С. 32-33.
5. Karmel P. The Australian university into the twenty-first century// Austral. quart. - Sydney, 1992. - Vol.64, №1. – P. 49-70.
6. Kennedy K. J. Teaching and learning in the university: New directions for Australian higher education // Higher education quart. – Oxf.; N.Y., 1995. – Vol. 49, №3. – P. 191-209.
7. www.meeetya.edu.au/national_protocols_for_higher_education_mainpage, 15212.html
8. <http://who-is-who.com.ua/bookmaket/naukped/2007/3/3/12/html>

В статті коротко подається характеристика вищої освіти в Україні та Австралії. Розглядаються структурні особливості вищих навчальних закладів, визначаються основні пріоритети двох освітніх систем та висувуються стратегічні завдання реформування вищої освіти в Україні.

Some characteristics of Higher Education in Ukraine and Australia is given in brief. Structural peculiarities of Universities are observing, the main priorities of both educational systems are determined and strategic tasks of reforming of higher education in Ukraine are suggested.

УДК 378:004
ББК 74.58:681.3

Н.А. Олексів
м. Луцьк, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНИХ ПРОДУКТІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В ХОДІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

Постановка проблеми. Нині діяльність окремих фахівців, груп, колективів і організацій залежить від їх інформованості і здатності ефективно використовувати наявну інформацію. Окрім явних переваг використання інформаційних технологій, існує багато варіантів їх застосування в освітній діяльності навчальних закладів будь-якого рівня. Тут і невичерпне джерело інформації незалежно від місця її розташування, можливість її організації, зберігання, обробки, передачі і представлення, і можливість моделювання різних процесів, імітація можливих дій з їх управління [3, с.213-279].

Реалії нинішнього дня висувають нові вимоги до рівня підготовки студентів вищих навчальних закладів, їхніх професійних і практичних навиків. Основний акцент ставиться на якість знань інформаційних технологій наочної області. Досить високий рівень інформатизації освітнього процесу у ряді навчальних закладів Волинської області, зокрема в Луцькому національному технічному університеті, дає можливість використання в навчальному процесі нових програмних продуктів спеціального призначення. Комп'ютерну підготовку у ВНЗ можна розділити на два етапи. На першому рівні акцентується на теоретичній основі інформаційних технологій, на другому – матеріал викладається на вищому науково-технічному рівні з орієнтуванням студентів не лише на практичне використання, але і на творчий розвиток професійних знань, на їх реалізацію в різних ситуаціях. Система якості навчання прикладним пакетам програм спеціального призначення базується на двох основних компонентах:

1. Організація навчального процесу у вищому навчальному закладі.
2. Вибір переліку програм професійного призначення.

З точки зору вмісту навчальних планів випускник повинен мати визначений логічно завершений обсяг знань, необхідний для практичної роботи.

Дослідження даної наукової проблеми передбачає розкриття сутності формування якісних знань у майбутніх інженерів-педагогів за умови використання прикладних програм спеціального призначення як головної складової процесу професіоналізму фахівця для організації максимально результативного процесу навчання.

Аналіз наукових досліджень і публікацій М. Буняєва, Б. Гершунського, Т. Жарковської, В. Матросова, М. Жалдака, Є. Машбиця, Є. Полата, Н. Розенберга, Л. Шеншева, А. Ашєрова, В. Глушкова, Р. Гуревича та інших науковців дозволив визначити низку педагогічних аспектів, які визначають сучасний етап інформатизації вищої школи та використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі. Провідну роль серед них відіграє проблема підготовки викладача до застосування в навчальному процесі нових інформаційних технологій [3; 4; 5]. Навчання роботі з інформацією майбутніх викладачів також досліджується в роботах Ю. Бабанського, Л. Березіної, І. Ільєсова, К. Гадельшина, О. Гетьманової, В. Дворянінова, М. Нікітіна, М. Поташника, І. Усачової.

Такі автори як Н. Апатова, Ю. Барановський, В. Биков, В. Загвязінський, Н. Морзе, Б. Скіннер, Р. Тайлер досліджували дидактичні проблеми і перспективи впровадження